

LBRIS

We know
books

Nicolae Jinga

PE BARICADE

Prospecțiuni teologico-literare

**LIMES
2025**

vers depărtându-se în prototip
de toponimul Gurahont
ego trudea să descifreze
filosofia unui glonț
ideograme japoneze
de acvilă-mpietrită-n clonț
cum poate ochiul să-nseteze
de raza unui cărlionț
ego trudea să descifreze

M-am oprit aici, deși emisia poetică era în toi. Spre sfârșitul lunii octombrie urmează un al treilea și ultim val de rondeluri pe geniala temă propusă de Bătrânul Nichita.

Mai propun pentru al nouălea (9) vers:

- trădând a cărnii-mbrățișare
- precum o stea spre-ncenușare...

CUPRINS

I. TEOLOGICE	5
VISUL CA PARADIGMĂ ISTORICĂ	7
APA CEA VIE	13
PRONIA – ÎN DISCURSUL TEOLOGIC AL SFINȚILOR CAPADOCIENI.....	30
SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ – VAS ALES AL LUI DUMNEZEU ȘI DAR MINUNAT AL ELADEI	36
EVOCARE CONSTANTIN BRÂNCUȘI DIN PERSPECTIVĂ CREȘTINĂ.....	54
N. STEINHARDT – <i>CARTEA ÎMPĂRTĂȘIRII</i>	62
PĂRINTELE PROFESOR DUMITRU STĂNILOAE ȘI POEZIA	68
ARȘAVIR ACTERIAN – JURNAL ÎN CĂUTAREA LUI DUMNEZEU	80
O IDEE NEOBIȘNUITĂ, DAR PLAUZIBILĂ	84
O CONSTANTĂ A FIINȚEI UMANE – RELIGIOZITATEA	90
RESPIRITUALIZAREA.....	96
 II. LITERARE	 103
IPOSTAZE LIRICE	105
POETICA LUI ALEXANDRU MACEDONSKI (14 martie 1854 – 24 noiembrie 1920)	105
ALEXANDRU MACEDONSKI ȘI IZVOARELE INSPIRAȚIEI SALE POETICE. O SIMPLĂ SUPOZIȚIE.....	112
ȘTEFAN BACIU – UN BRAȘOVEAN ÎN ARHIPELAGUL SANDWICH-HAWAII.....	120
JERTFA SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI REFLECTATĂ ÎN POEZIA LUI IOAN ALEXANDRU	125
POEME PEREGRINE	131
POEZIA CREȘTINĂ	137
GHEORGHE ISTRATE	142
PAUL ARETZU	152
AUREL M. BURICEA	159
IOAN PETRAȘ	165
ANDREI NOVAC	171
NICOLAE GÂLMEANU	176
MIHAI OCTAVIAN IOANA	181
VIOREL MIREA.....	184
ROMULUS COJOCARU	192

vers depărtându-se-n proteze
de toponimul Gurahonț
ego trudea să descifreze
filosofia unui glonț
ideograme japoneze
de acvilă-mpietrită-n clonț
cum poate ochiul să-nseteze
de raza unui cârlionț
ego trudea să descifreze

M-am oprit aici, deși emisia poetică era în toi. Spre sfârșitul lunii octombrie urmează un al treilea și ultim val de rondeluri pe geniala temă propusă de Bătrânul Nichita.

Mai propun pentru al nouălea (9) vers:

- trădând a cărnii-mbrățișare
- precum o stea spre-ncenușare...

CUPRINS

I. TEOLOGICE	5
VISUL CA PARADIGMĂ ISTORICĂ	7
APA CEA VIE	13
PRONIA – ÎN DISCURSUL TEOLOGIC AL SFINȚILOR CAPADOCIENI.....	30
SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ – VAS ALES AL LUI DUMNEZEU ȘI DAR MINUNAT AL ELADEI.....	36
EVOCARE CONSTANTIN BRÂNCUȘI DIN PERSPECTIVĂ CREȘTINĂ.....	54
N. STEINHARDT – <i>CARTEA ÎMPĂRTĂȘIRII</i>	62
PĂRINTELE PROFESOR DUMITRU STĂNILOAE	68
ȘI POEZIA.....	68
ARȘAVIR ACTERIAN – JURNAL ÎN CĂUTAREA LUI DUMNEZEU 80	
O IDEE NEOBIȘNUITĂ, DAR PLAUZIBILĂ	84
O CONSTANTĂ A FIINȚEI UMANE – RELIGIOZITATEA.....	90
RESPIRITUALIZAREA.....	96
II. LITERARE	103
IPOSTAZE LIRICE	105
POETICA LUI ALEXANDRU MACEDONSKI (14 martie 1854 – 24 noiembrie 1920)	105
ALEXANDRU MACEDONSKI ȘI IZVOARELE INSPIRAȚIEI SALE POETICE. O SIMPLĂ SUPOZIȚIE.....	112
ȘTEFAN BACTU – UN BRAȘOVEAN ÎN ARHIPELAGUL SANDWICH-HAWAII.....	120
JERTFA SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI REFLECTATĂ ÎN POEZIA LUI IOAN ALEXANDRU	125
POEME PEREGRINE	131
POEZIA CREȘTINĂ.....	137
GHEORGHE ISTRATE	142
PAUL ARETZU.....	152
AUREL M. BURICEA	159
IOAN PETRAȘ.....	165
ANDREI NOVAC.....	171
NICOLAE GÂLMEANU	176
MIHAI OCTAVIAN IOANA	181
VIOREL MIREA.....	184
ROMULUS COJOCARU	192

ION ȘERBAN DRINCEA	198
TITU DINUȚ	201
NAZARIA BUGA	204
ILEANA ROMAN	219
GELA ENEA	231
SEVER NEGRESCU	234
IOAN MĂRGINEAN	243
NICOLAE RĂZVAN STAN	248
VIORICA GLIGOR	253
HONORIU SPĂTARU	255
CONSTANTIN GHICULESCU	259
PUIU CIOLAN-BĂDIȚEANU	263
CONSTANTIN JUAN-PETROI	266
IPOSTAZE EPICE	271
OVID S. CROHMĂLNICEANU	271
SOLUȚIA WERTHER	274
GABRIEL LICEANU – <i>UȘA INTERZISĂ</i>	278
VARUJAN VOSGANIAN – <i>CARTEA ȘOAPTELOR</i>	286
UNDA DE ȘOC A TRUPEI MERLIN	293
ARTA CA EXERCITIU AL SINGURĂȚĂȚII ȘI MORȚII	296
ADDENDA LA TEMA DESTINULUI –	305
întâlnire cu proza lui JEAN BĂILEȘTEANU	305
SORIN VIDAN	311
SORIN DELASKELA	314
DUMITRU AUGUSTIN DOMAN	318
IPOSTAZE CRITICE	330
DAN CRISTEA	330
IPOSTAZE TEOLOGICO-EPICE	334
ION BUGA	334
III. PUBLICISTICĂ	375
TABLETE, ARTICOLE, EVOCĂRI	377
„CUVÂNTUL” DE ORȘOVA – O AVENTURĂ GAZETĂREASCĂ... ..	377
TEMA ANCHETATORULUI	382
O PAGINĂ DE SALINGER	387
UN ADMIRATOR DE CURSĂ LUNGĂ	390
MAESTRUL ALEXANDRU RACU – O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ MUZICII ȘI DIRIJORATULUI	394
<i>ENCICLOPEDIA JUDEȚULUI MEHEDINȚI</i>	403
ANCHETE LITERARE	407
INTERVIURI	440

INTERVIU LUAT DE ZIARISTUL MIHAI BUTNARU	440
INTERVIU LUAT DE ZIARISTUL MIHAI BUTNARIU	444
INTERVIU LUAT DE POETUL ȘI ZIARISTUL IOAN VASIU – ORĂȘȚIE	451

IV. PELERINAJE	459
PELERINAJ ÎN ȚARA SFÂNTĂ (3-10 noiembrie 2009)	461
PELERINAJ ÎN GRECIA (5 – 10 mai 2010)	488
PELERINAJ LA SFÂNTUL MUNTE ATHOS (29.03 – 01.04. 2011)	521
NOTE DE TOAMNĂ DE LA SFÂNTUL MUNTE (20.09 – 23.09. 2011)	528
V. ADDENDA	543
CONCURS INTERNAȚIONAL PENTRU PERFEȚIONARE DE RONDEL	545
CORESPONDENȚĂ CU M. N RUSU – NEW YORK	548

Visul (din latinescul visum – visui = vis, de unde visa somniorum = arătări ale viselor, de la viso-ere-visi-visum = a privi cu atenție, a vedea, a observa, de unde și visio-onis = vedere, viziune; în terminologia de specialitate folosindu-se elinul oniro = vis, de la onirome = a visa, de unde și onirevma = visare), ca fenomen psiho-fizic regăsit pe toată scara istoriei umane, reprezintă astăzi o arie vastă de cercetare și se disipează în toate formele de existență și de manifestare ale vieții. Există, ca atare, o bibliografie imensă dedicată visului, sub toate aspectele lui: de la fenomenul individual consemnat istoricește și culturalicește în diferite timpuri și locuri, până la datele ultimelor cercetări din laboratoarele de specialitate neurofiziologice vehiculate prin mass-media. Cele două forme de plural ale visului din limba română: vise și visuri, fac o clară diferențiere între conținuturi și perspective: visele sunt cele pe care le trăiește omul în timpul somnului, iar visurile exprimă aspirațiile acestuia în contextul viețuirii și devenirii sale.

Ar fi de amintit, într-o scurtă trecere în revistă, că toate marile civilizații (egipteană, babiloniană, iudaică, greacă, romană, chineză, indiană etc.) au acordat viselor o deosebită atenție, adesea socotindu-le semnale primite din partea Divinității și instrumente subtile de conectare la planurile superioare de conștiință. Încă din străvechime (Artemidor din Efes cu lucrarea intitulată *Interpretarea viselor*, Platon cu referințele sale asupra visului și edificatoarea zicere conform căreia: „Omul se cunoaște după visele sale”, Cornelius Tacitus cu mențiunile din celebra lucrare intitulată *Anale*, C. Suetonius Tranquillus în *Viețile celor doisprezece cezari* și atâția alții) visul, în înțelesul lui de mesaj al Divinității (de avertizare, de exprimare a dorinței ca un anumit lucru să fie săvârșit într-un anume fel, de revelare a unor taine existențiale etc.) a fost analizat din toate unghiurile pentru o cât mai exactă interpretare și elucidare. Nu ne vine deloc să zâmbim, dimpotrivă, când ni se aduce la cunoștință că pentru o serioasă descifrare a viselor, după cum pretinde Gnoza, trebuie să respectăm întocmai litera și spiritul celor cinci legi fundamentale: Legea Analogiilor Filosofice, Legea

UPLS
Numerologie și Legea
WIKI
KNOW
BOOKS

Analogiilor, Contrariilor, Legea Corespondențelor, Legea Numerologiei și Legea Kabalei Simbolice și Fonetice.

Să consemnăm o primă zicere a lui Freud: „Visul relevă sentimente intime, pe care nu-ți place să ți le mărturisești nici ție însuși”. Și o a doua din celebrul său tratat *Despre vis*: „Visul este cheia cu care pătrundem în abisurile ființei, în inconștient.” Și, dacă tot veni vorba, să consemnăm și o zicere a lui C. G. Jung: „În vise există un conținut plin de mesaje care caută să dezlege enigmele care ne învăluie existența”.

Pentru concretizarea temei anunțate în titlul acestui scurt demers eseistic, nu e nevoie să ne adâncim și să străbatem întreg stufărișul problematicii visului, cu uimitoarele descoperiri și concluzii de ultimă oră ale cercetătorilor din domeniul psihofiziologic, cu pretențiosul și luxuriantul limbaj adiacent, ci vom înregistra, în trecere, câteva trăsături esențiale ale fenomenului în sine. Ca simplu fenomen psiho-fizic, după cum bine știm, visul ține de necesitatea și obișnuința somnului. Cercetările științifice spun sursele internaute, concluzionează că omul doarme cam o treime din viață și visează, în medie, cam șase ani din existența sa, în jur de două ore pe noapte, parcurgând anumite etape șablon. Visul e de apanajul subconștientului și constituie o desfășurare de imagini, sunete, idei, sentimente, emoții și diverse senzații (în genul de somn denumit REM, în care ochii subiectului se mișcă foarte repede, existând, în contrapondere, și altfel de vis: cel investit cu atributele lucidității), în timpul căreia capacitățile cognitive rămân în plan secund, iar elementele fenomenului sunt percepute de subiect ca petrecându-se aieva. Nu se știe cu precizie cărei părți anume din creier și căruia centru nervos se datorează în mod special fenomenul psihic al visului. Printre altele, conform acelorși surse de informație generală, visul ajută la consolidarea amintirilor, stimulează creativitatea, ne protejează de amintirile dureroase, blochează stresul, iar coșmarurile au rolul de a ne antrena pentru supraviețuire în condiții vitrege de existență; el ascunde mituri și arhetipuri ale strămoșilor, oferă soluții de viață, posibilități de cercetare și de experimentare mnemotonică. Studiile de laborator și tehnologia ultra performantă tind actualmente către o captare și înregistrarea viselor în imagini video.

Putem numi visul, în acest puțin pretențios context bibliografic-documentar, cu dreptul de a greși, o epifanie onirică. În excelentul său *microeseu* intitulat *Paleontologie (Demiurgul cel rău, Humanitas, București, 1995, p. 51)*, Emil Cioran e de părere că: „niciunde nu ești mai bine servit în materie de trecut” decât în vis. Visul a fost și este o inepuizabilă sursă de inspirație pentru literatură, muzică și cinematografie. Potrivit mărturiilor înregistrate, o lungă listă de descoperiri științifice se datorează devoalărilor onirice: Descartes (mărturia unui „vis de sus”), Newton, Mendeleev (tabelul elementelor), Friedrich Kekule (formula benzenului), Niels Bohr, Otto Loewi, Oleg Antonov (macheta unei performante aeronave spațiale) etc., sunt numai câțiva dintre beneficiarii unor extraordinare revelații onirice. Până și religia se îmbogățește de pe urma visului: Arhanghelul Gabriel, Mahomed și *Coranul*.

E de menționat că, în *Deuteronom* (cap. 18, v. 10-12: „Întru tine să nu se afle nimeni care să-și treacă fiul sau fiica prin foc, nici unul care vestește prevestind, nici un prezicător sau ghicitor sau vrăjitor sau vreunul care descântă farmece sau care cheamă spirite sau care citește minunățiile sau care vorbește cu morții”), în rândul ocupațiilor oculte supuse interdicției, nu se face nici un fel de trimitere la fenomenul psihic al visului și la tâlcuirea acestuia. Altfel, paginile *Torei* ar fi intrat, pe alocuri, într-o contradicție flagrantă, dacă e să ne referim la episodul în care Iosif tâlcuiește visele lui Faraon (*Facerea*, cap. 40 și 41) și chiar la episodul scării din visul lui Iacob (*Facerea*, cap. 28, v. 11-22). Faptul că paginile *Sfintei Scripturi* reprezintă un puternic izvor de reprezentare a visului în diversele lui ipostaze, printre care și cele două menționate mai sus, e de natură să ne convingă asupra unei realități greu acceptabile astăzi și anume aceea că visul, alături de celelalte elemente definitorii, s-a aflat la temelia devenirii noastre culturale și civilizatorii într-o firească, armonioasă și generoasă osmoză cosmică. Din referințele nou testamentare, întru susținerea demersului prezent și fără a suprasolicita sursele interpretative, aleg doar două exemple care, sper, sunt edificatoare și anume: episodul legat de întoarcerea Magilor „în țara lor” și cel referitor la mesajul trimis de soția lui Pilat în contextul prinderii și judecării Mântuitorului. În primul se spune: „Și intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună

cu Maria, mama Sa; și căzând la pământ, I s-au închinat; și deschizându-și visteriile, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Dar luând prin vis înștiințare să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au întors în țara lor” (*Matei*, cap. 2, v. 11-12). Așisderea, și cel de-al doilea verset biblic ales întru edificarea temei mărturisește despre importanța arătată fenomenului psihic al visului de către viețuitorii străvechii, recte de către contemporanii Mântuitorului: „Și pe când ședea Pilat în scaunul de judecată, femeia lui a trimis la el, zicând: „Nimic să nu-i faci Dreptului Aceluia, căci astăzi mult am pățimit în vis din pricina Lui” (*Matei*, cap.27, v. 19). Conform procedurilor din străvechime, cea mai bună metodă de interpretare corectă a visului e aceea a comparării informației oferite de acesta, la trezire, cu datele realității imediate. Din surse internate mai aflu că Mitropolitul grec Hieroteus Vlachos spune că: „Însușirile visurilor arată starea în care ne găsim, dacă suntem robi ai patimilor, robi ai diavolului sau robi ai lui Dumnezeu. Visele dezvăluie sănătatea sau boala noastră”. Părintele Ilie Cleopa, întrebat cândva asupra originii visurilor, spune într-un interviu că unele visuri pot fi de la Cel Necurat, pe când cele ce se repetă de trei ori, imperativ, sunt negreșit de la Dumnezeu.

Sunt prea evidente semnele consemnate istorice care dau visului importanță și semnificație specială ca să nu ne atragă atenția și să nu ne convingă de faptul că lumea veche, cea de la începuturi și până în pragurile modernității, a fost structurată, predispusă și evolutivă întru încăpătoarea paradigmă a visului. Cu puțin efort de imaginație, îi putem vedea pe corifeii psihanalizei, Sigmund Freud și C. G. Jung, drept continuatori, la altă scară a istoriei, ai slujitorilor de la templul lui Asclepios care-și tratau pacienții prin hipnoză regresivă, prin așa-numita oniroterapie antică.

Istoricii romani, îndeosebi Tacitus și Suetonius, consemnează în opera lor o serie de vise care au influențat viața și acțiunile unora dintre împărații romani. În șirul acestora, și acționând în cadrul aceleiași paradigmă cultural-istorice a visului, se înscriu și istoricii care au consemnat visul împăratului Constantin cel Mare, în special Eusebiu de Cezareea și Lactanțiu. Eusebiu de Cezareea – ca episcop și sfetnic al împăratului, deci o voce autorizată, după ce relatează viziunea extraordinară privind semnul Sfintei Cruci apărut în

după-amiaza de dinaintea bătăliei („O cruce de flăcări purtând cuvintele grecești: en toutoi nika – vei învinge cu acest semn; spune că în zorii de dinaintea bătăliei împăratul a visat că o voce îi poruncește să pună un X pe scuturile soldaților săi, cu o linie transversală și rotunjindu-l în partea de sus – simbolul lui Hristos. Când s-a sculat, a îndeplinit întocmai porunca, apoi a trecut în fruntea trupelor alături de un stindard cunoscut de atunci sub numele de labarum, pe care se aflau inițialele lui Hristos, împletite cu o cruce” – Will și Ariel Durant, *Civilizații istorice – Cezar și Hristos*, vol. 9, Editura Prietenii Cărții, București, 2003, pp. 271-272). Eusebiu de Cezareea mai consemnează că spusele împăratului cu privire la această extraordinară epifanie au fost întărite prin jurământ („dar, continuă el, întrucât împăratul a confirmat cele spuse prin jurământ, când mi-a povestit mie, care aveam intenția să-i scriu istoria... cum aș fi putut pune oare la îndoială relatarea lui?” – p. 271, notă).

Istoricii bizantini și cei ai Europei medievale, în largul context al impresionantului număr de învățați care pun bazele culturii și științei pe care le continuăm și de care ne bucurăm în clipa de față, în diferite circumstanțe și cu referire la diverse personaje istorice, încă acordă visului atenția cuvenită. Însă odată cu Sigmund Freud și cu transformarea psihanalizei într-o disciplină temeinic fundamentată, studiată și larg aplicată în cadrele medicinei, visul, ca fenomen psiho-fizic, închide o paradigmă cultural-istorică și deschide o alta în care, ca fenomen structurat și analizat științificește, sărăcește și devine, precum pentru cercetătorii din prezent ai fenomenului, „o simplă funcție fiziologică” (citată de pe Internet: „Dacă în secolul trecut teoriile enunțate de Freud și Jung atribuiă viselor diferite înțelesuri, astăzi oamenii de știință au ajuns la concluzia că ele au strict o funcție fiziologică, fără a simboliza ceva anume”). Înainte de a încheia însă acest scurtisim și rarefiat eseu, să vedem ce spune Sigmund Freud în debutul cărții sale de popularizare a teoriei psihanalitice *Despre vis*. Spune Freud: „În timpurile pe care le putem numi preștiințifice, oamenii nu se simțeau în încercătură în legătură cu găsirea explicației unui vis. Dacă și-l amintea după ce se trezeau, îl considerau o veste, fie milostivă, fie ostilă, venită din partea unor forțe mai înalte, demonice și divine. Odată cu înflorirea tipurilor de gândire specifice

scufundare în taina ființării noastre, nașterea lui Făt-Frumos dintr-o lacrimă.

E cazul să vedem concentrarea de gând uman și definirea apei din punctul de vedere fizico-chimic printr-o formulă: H_2O , adică reducerea la esență a elementului definit: unirea moleculară dintre doi atomi de hidrogen cu unul de oxigen. În 1766, fizicianul și chimistul englez Henry Cavendish (1731-1810) descoperă hidrogenul, iar în 1784 sintetizează în mod artificial apă din oxigen și hidrogen. Fizicianul și chimistul francez Antoine-Laurent de Lavoisier (1743-1794), cel ce avea să fie ghilotinat în timpul Revoluției Franceze, a întocmit prima listă extinsă de elemente chimice, a contribuit la reformarea nomenclurii raționale a compuşilor chimici 2/ și a descompus apa în cele două elemente constituente trecând vaporii de apă printr-un tub incandescent. Desfășurându-i proprietățile vom vedea că apa are comportament de acid față de o bază și de bază față de un acid, adică este, în termeni chimici, un amfolit. Procentul masic din molecula de apă e de 11,11% hidrogen și 88,89% oxigen. Distanța dintre atomul de oxigen și cel de hidrogen este de 0,096 nanometri. Cei doi nuclei de hidrogen stau față de oxigen sub un unghi de 104,5 grade, astfel că molecula are o formă triunghiulară. Să reținem deci: triunghiulară! A fost nevoie ca, la un moment dat, să avem chiar o știință a apei: Hidrologia (cu diversele ei subramuri: meteohidrologia, potamologia, limnologie, criologia, glaciologia, oceanologia, hidrogeologia, biohidrologia, hidrografia, oceanografia, hidrometria, hidroenergia, hidrotehnica, hidrografia etc.). Prima carte despre știința hidrologiei, intitulată chiar așa: *Hidrologie*, aparține naturalistului german Eberhard Melchior și a fost tipărită în 1694. De apă s-au ocupat de-a lungul vremilor numeroase personalități: Thales din Milet, Platon, Aristotel, Seneca, Plinius cel Bătrân, Marcus Vitruvius, Leonardo da Vinci, Einstein și mulți alții. De remarcat că, asemenea miilor de dicționare de literatură și filosofie care nu menționează mai deloc (dacă-i menționează, totuși, o fac la modul irelevant) marii autori biblici precum: Moise, Autorul anonim al cărții lui Iov, Isaia, David și Solomon, cu mult superiori atâtor și atâtor autori antici mereu scoși în față, nici sursa din care mi-am extras aceste câteva referințe și date 3/ nu amintește nimic despre marii autori

creștini care s-au preocupat cu studiul apei, ca, spre exemplu: Origen, Teofil din Antiohia și Sfântul Vasile cel Mare. Constatăm că, în tabelul chimic, apa are locul ei bine stabilit, dar, totodată, nimic nu ne împiedică să intuim cât mister se ascunde dincolo de precizarea formulei în sine și de tot ceea ce se știe despre proprietățile și comportamentele-i chimice. În vederea instituirii unei noi paradigme de gândire și trăire umană însumată ideii de structură unitară a lumii și de conștientizare a responsabilității pentru soarta întregului viu, mai avem încă pași uriași de făcut. Și ne oprim aici. E de competența chimiștilor să spună cum se comportă apa pe mai departe.

În cadrul cercetărilor științifice efectuate (inclusiv în domeniul spectralității și a diverselor forme geometrice pe care le îmbracă fulgii de zăpadă) chimiștii francezi au descoperit existența a peste 300 de feluri de apă. E cazul să ne amintim acum, totodată, de formulările seci, științifice, având ceva din fascinația rostirilor pitiace, sibilnice, dar întru totul respectabile întrucât converg, paradoxal, întru regăsirea biblicului adevăr revelat (acea *coincidentia oppositorum* prevăzută de Nicolaus Cusanus), de genul celei exprimate de savantul Henri Coandă prin deceniul al șaptelea al veacului trecut: *viața e consecința unui accident acvatic*, vrând să rămână probabil în trenea teoriei darwiniste a evoluției.

Au existat și mai există și astăzi la diferite popoare izvoare, râuri, fluvii și lacuri cu atribute sacre. Istoricii din toate timpurile, fie religioși, fie laici, vorbesc despre ele (marele lac Titicaca, la incași, dar nu mai puțin astăzi, la indieni, Gangele).

După cum știm și cum simțim cu toții, manifestările apei în cadrul realității de toate zilele ne farmecă și ne uimesc, aduc sufletelor noastre o stare specială, contemplativ-poetică: ninsoarea, zăpada – cu albul ei strălucitor ce sugerează puritatea și dubla liniște înregistrată prin așternerea ei: cea cosmică și cea lăuntrică, țurțurii de gheață de la streșini, promoroaca și fascinanta oglindă a lacurilor înghețate.

E cazul să ne amintim și de puterea distrugătoare a apei: viiturile instantanee, inundațiile catastrofale, valurile stihiale numite tsunami, furtunile, cicloanele, uraganele. O profundă și amară temă de meditație.

E cazul să ne amintim ipostazele apei căzând din văzduh: ploaia mocănească de toamnă, lapovița și măzăricea iernii, ploile de primăvară, ruperile de nori sau ploile torențiale ale verii. Să ne amintim, în context, de credința noastră, a românilor, referitor la ritmicitatea căderii precipitațiilor și la fertilitatea pământului, formulată succint în ziceri de felul: Plouă-n aprilie și mai, avem mălai! Ne putem gândi la miracolul dumnezeiesc al apei prin analogie geo-spațială cu ținuturile secetoase, cu deșerturile planetei, cu zonele atinse de Ecuator. Expresia sublimă a apei, în sens profund creștin-duhovnicesc, întrucât se afirmă că suntem, corporal vorbind, 90% apă, este lacrima – lacrima pocăinței pe care Sfinții Părinți ai Bisericii o consideră curățitoare și sfințitoare, un al doilea botez, lacrima pocăinței ce reprezintă adevărata epifanie a sufletului.

Trebuie amintit, ca o pată de culoare în peisajul cultural pe care-l traversăm, modul în care autoritățile romane îi pedepseau pe cei vinovați de lezarea majestății (apud Tacitus – cât de absurde erau deseori motivele, pe altădată), prin exilarea pe insule neprimitoare și pustii, unde lipseau datorită datelor aspre ale naturii înconjurătoare principalele elemente de supraviețuire: apa și focul. O tortură psiho-fizică îngrozitoare, vizând moartea lentă prin însetare și înfometare. O concretă punere în aplicare a simbolicei tantalice, de la greci. Să fii înconjurat de apele sărate ale mării și să nu poți să bei măcar un strop de apă – ce disperare!

În viziunea astronomilor străvechii, harta cerului cuprinde, pe durata unui singur crug (de aici, crescând prin milenii arealul de cercetare al câtorva discipline umane, unele incontestabile și de real folos, altele așezate pe temelii șubrede și echivoce precum, spre exemplu, horoscopia), trei perioade stelare sau zodii ce împodobesc coroana cerului nocturn al Terrei: Peștii, Racul și Scorpionul, toate așezate sub semnele apei. După cum prea bine se știe, restul celorlalte nouă constelații își împart, mergând pe firul numărului trei, elementele primordiale întâlnite în debutul referatului biblic: pământul, aerul și focul.

E bine să ne amintim, în treacăt, de fascinantul principiu fizico-chimic definit prin sintagma: circuitul apei în natură – un mecanism reglat dumnezeiește.

În general vorbind, putem găsi apa sub multiple înfățișări: bună de băut, rea și de nebăut, amară, sălcie, sărată, dulce, incoloră, inodoră, tare, grea – cu proprietăți uranifere, plată, vie, moartă, stătută, clocită, termală, menajeră, curentă, înghețată, rece, fiartă, călăie, la temperatura camerei etc. Mai poate fi găsită sub diferite forme: de nori, de vapori, de polci, de rouă, de sevă care, în luptă cu gravitația, urcă pe verticală minunata podoabă a florei ce constituie coafura pământului – cea care ascunde nu numai cromatica de nesuportat uneori a scoarței pământului în decopertare: negrul, cenușiul, cărămiziu, galbenul ori vântul strident al straturilor de argilă, ci și mișcările apei, de jos în sus, prin trunchiurile copacilor, pomilor, florilor, ierbii.

Drept ar fi fost să nu intru în această uriașă sferă a manifestărilor apei, ci să rămân, de la bun început, la constatarea simplă, de ordinul truismului nedepășibil, cum că, fără apă, nu se poate concepe nici un fel de viață pe Terra. E irepresibilă totuși dorința de-a restitui fie și pe parcursul unor umile pagini, cât mai multe dintre datele și ipostazele apei, dar nu mai puțin copleșitoarea fascinație transmisă ființei umane în locuri și clipe istorice diferite. Să ne amintim de Xenofon și de pagina aceea în care ilustrul scriitor al străvechii redă reîntâlnirea grecilor cu marea, după o lungă expediție armată în teritoriul perșilor, de acea bucurie imensă, de acea împăcare lăuntrică redobândită și exprimată instantaneu din mii și mii de piepturi: „Thalassa! Thalassa!”... Marea! Marea!...

Ar fi interesant de urmărit metamorfozele lexicale pe care le suportă apa în plan abisal-psihologic (prin schimbarea genurilor – feminin: o mare – două mări, neutru: un izvor – două izvoare etc) – în limbile clasice: elina, latina, ebraica și sanscrita în care întâlnim substantivul apă sub următoarele denumiri: hydor, aqua, mazim și udan...

Ar fi de-a dreptul utopică dorința cuiva de a strânge, classifica, ordona și valorifica toate referințele umane (istorice, religioase, științifice, artistice, etnografice etc) și toate datele privitoare la miracolul apei.

Sfântul Vasile cel Mare era un profund cunoscător și stăpânitor al filozofiei, științelor, literaturii și artelor timpului său. Toată știința sa de carte, toată energia și sensibilitatea ființială și le-a închinat, cu smerenie și tenacitate, întru slujirea lui Dumnezeu, Celui slăvit în Sfânta Treime, întru consolidarea drepte și adevăratei viziuni creștine asupra rosturilor vieții și ființei umane, îndreptându-și turma spre mântuire ca un păstor adevărat și jertfelnic, după modelul Mântuitorului Hristos.

Mintea sa genială a topit, ca un creuzet de înaltă și genială performanță, bogăția și rafinamentul speculației filozofice alături de toată știința vremii sale, dându-ne prin cele nouă *Omilii la Hexaimeron* prima Cosmologie creștină, una întemeiată pe revelația Sfintei Scripturi. 4/ Interesant este faptul că, după 1600 de ani, în timpurile noastre, cosmologia Sfântului Vasile rămâne valabilă în datele-i de bază, considerațiile sale sunt validate de cele mai recente rezultate ale cercetărilor științifice – dacă e să ne referim fie și numai la derularea acestora în cadrul Proiectului inteligent inițiat de școala științifică americană (o calchiere a planului creației și mântuirii de care vorbește Sfântul Vasile) sau la descoperirile științifice ale fizicii cuantice. Declarația fizicianului Max Planck cu ocazia primirii Premiului Nobel, în 1918, referitoare la forțele nevăzute ale naturii, a șocat lumea științifică prin ineditul ei: „Ca un om care și-a dedicat întreaga viață științei celei mai exacte – studiul materiei – vă pot spune, ca rezultat al cercetărilor mele în legătură cu atomii, doar atât: nu există materie ca atare. Tot ceea ce numim materie își are originea și există doar în virtutea unei forțe care face să vibreze particulele unui atom și care menține integritatea acestui minuscul sistem solar al atomului... Suntem obligați să presupunem că în spatele acestei forțe există o minte conștientă și inteligentă. Această minte este matricea întregii materii.”

Sfântul Vasile acceptă „creația simultană a materiei și organizarea ei în decursul celor 6 zile cosmogonice”. 5/ Vom urmări,

în linii mari, concepția cosmologică a Sfântului Vasile după cum reiese din cele nouă *Omilii la Hexaimeron*.

Dumnezeu a creat lumea prin Cuvânt. A zis și s-a făcut. Să nu credem însă că Dumnezeu vorbește în felul oamenilor. Dumnezeiescul fel de a vorbi „constă în direcția voinței îmbrăcate în forma unei porunci” 6/

Sintagma: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Fc 1, 1) se referă la faptul că voința lui Dumnezeu de a crea lumea s-a realizat în timp și a coincis cu începutul timpului. „Dacă facerea lumii a început în timp, nu te îndoi nici de sfârșitul ei” 7/ „La început” = începutul timpului. Dar „începutul timpului nu-i timpul, dar nici cea mai mică parte din timp” 8/, iar „cele văzute și percepute de simțurile noastre au luat început în urma celor nevăzute și spirituale”. 9/

Dumnezeu a făcut întâi cerul, care este văzut de sfântul Vasile în consonanță cu referentul biblic: întâi ca o metaforă ce însumează lumea nevăzută, a îngerilor, o lume asupra căreia oferă comentarii puține, dar le oferă, apoi, în partea lui văzută, ca element al creației asupra căruia singura putere omenească de analiză și discernere este credința. „Cu aceste două margini – cer și pământ – Moisi și-a lăsat să înțeleagă existența întregului univers; a dat cerului întâietatea în ordinea creației și a spus că pământul este al doilea în ordinea existenței. Negreșit, au fost făcute odată cu cerul și pământul și cele ce sunt între cele două extreme. Deci, chiar dacă Moisi n-a spus nimic despre elementele lumii, de foc, de apă, de aer, tu, însă, cu propria ta minte, înțelege mai întâi că toate aceste elemente sunt amestecate în tot ce există. În pământ vei găsi și apă și aer și foc, odată ce din pietre sare foc, iar fierul, care este și el născut din pământ, dacă este frecat, scoate cu îmbelșugare foc. Și e lucru vrednic de mirare cum focul, când este în corpuri, stă cuibărit acolo fără să vatăme, dar când este chemat afară, mistuie pe cele pe care mai înainte le păzea nevătămate...” 10/

Sfântul Vasile vorbește despre „o stare mai veche decât facerea lumii, potrivită puterilor celor mai presus de lume, o stare mai presus de timp, veșnică, pururea fiitoare; în ea, Ziditorul și Creatorul tuturor a făcut creaturi: lumină spirituală, potrivită fericirii celor ce-L iubesc pe Domnul, firile raționale și nevăzute și toată podoaba celor spirituale,

LIBRIS books
câte depășesc mintea noastră, ale căror nume nici nu este cu putință să le descoperim”. 11/

Despre întuneric spune: „întunericul nu are existență în sine însuși, ci este aer lipsit de lumină”. 12/

Despre îngeri: „Natura lor este foc nematerial, spirit aerian potrivit evidenței din Scriptură”. 13/

Despre demoni: „Satana nu este rău din fire, ci prin autodeterminare”. 14/

Pământul se prezintă în viziunea Sfântului Vasile „nevăzut și fără formă”. Nevăzut pentru că era acoperit de ape, iar fără formă pentru că lipseau, deopotrivă, observatorul uman, flora și fauna.

Apa – ca element cosmic primordial, al doilea în ordinea strictă a lumii văzute – își face prezența într-unul dintre cele mai abscons-sugestive versete biblice, semantic vorbind: „Și Duhul lui Dumnezeu se purta pe deasupra apelor” (*Facere* 1, 2). Folosirea genitivului plural sugerează imensitatea cantității de apă de pe suprafața pământului, care era noroiuș. Folosindu-se de interpretarea unui autor de origine siriană (care a fost identificat de cercetători cu Diodor al Tarsului, cu Teofil al Antiohiei, cu Efrem Sirul și cu Afraat), Sfântul Vasile spune că înțelesul cuvântului „se purta” este acela de „încălzea și dădea viață apelor”, plus că termenul *pnevma* are în limba greacă dublu sens: de duh și de vânt, fiind vorba despre mișcarea aerului.

Aerul este identificat, așadar, prin reverberația produsă de umblarea Duhului lui Dumnezeu pe deasupra apelor, încălzindu-le și dându-le forță vitală, de unde și prezența focului.

De aici înainte, voința-gând de creație a lui Dumnezeu îmbracă forma poruncii. A făcut Dumnezeu lumina. Lumea văzută e frumoasă întrucât arată raportul armonios dintre ființe și scopul lor.

Dumnezeu desparte lumina de întuneric; lumina o numește zi, iar întunericul noapte; ele încep să dea o măsură timpului.

Dumnezeu creează țaria dintre ape, cea care desparte „ape de ape”. Țaria aceasta nu trebuie confundată cu cerul. Ea are identitatea și rostul ei, ca expresie a voinței-gând a lui Dumnezeu. „Adunarea apelor” este precedată de crearea locurilor destinate așezării acestora (ocean, mări, fluvii, râuri, izvoare, lacuri). Această țarie care desparte

„ape de ape” permite arătarea uscatului. Sfântul Vasile lasă în indeterminare problema acestei țării, dar ea poate fi completată cu descoperirile umane de mai târziu precum cele ale astronomului polonez Nicolaus Copernic (1473-1543), ale danezului Tycho Brahe (1546-1601), ale fizicianului și astronomului italian Galileo Galilei (1564-1642) ori ale matematicianului și astronomului englez Sir Isaac Newton).

Toate aceste lucruri sunt tratate de sfântul Vasile în primele patru omilii la Hexaimeron. Celelalte cinci omilii se ocupă de restul creației componentelor lumii văzute: vegetația, flora, corpurile cerești: soarele și luna, viețuitoarele mării, păsările văzduhului, animalele pământului și la urmă omul. Despre natura omului Sfântul Vasile vorbește succint, urmând informația biblică, stăruind însă la formula „după chip și asemănare” – chipul primit deplin la creație, asemănarea fiind potențială și evolutivă prin strădania personală.

În raport cu cercetările și disputele științifice ale timpului său, în special cu teoria geocentrică a lui Ptolemeu, pe care sfântul Vasile a privit-o cu neîncredere, Cosmologia vasiliană nu este nici antropocentrică, nici teocentrică, ci una teoantropocentrică. 15/

Sfântul Vasile cel Mare explică imensa cantitate de apă de la începuturi prin faptul că aceasta trebuia să reziste focului primordial care tindea s-o înghită, prin masivitatea cantității înregistrându-se echilibrul necesar apariției vieții. El consideră apa absolut necesară creației – întru negrăita înțelepciune a lui Dumnezeu. Ea este acoperitoare și izvorătoare de viață prin puterea și lucrarea Duhului Sfânt.

Plecăm de la fireasca-ntrebare: cum se comportă apa – fiind creată, binecuvântată și înzestrată de Dumnezeu cu germenii vieții într-însa –?, ce sensuri morale subzistă – conform înțelegerii noastre umane – în întreg avatarul de sine al apei surprins în istoria sacră?

Amintim că în traducerea românească a Sfintei Scripturi apa este amintită de 443 de ori.

În sensul celor arătate mai înainte vom căuta să vedem care sunt principalele momente din istoria creației și a existenței umane când apa își dezvăluie rolul ei activ în planul mântuirii – acela de component determinant în facerea lumii văzute, de element permanent

lucrativ și supus voinței lui Dumnezeu, de element urmând fără abatere funcționalitățile și scopul prescrise, dar, totodată, în linii mari, și rolul ei de component prefigurator al Botezului creștin, așa cum apare acesta în comentariile Sfinților Părinți ai Bisericii.

În episodul biblic al Potopului (*Facere* – cap. 7 și 8) apa e o prezență stihială, dar una ascultătoare de poruncile Domnului, una smerită și dreaptă – în sensul jertfirii oricărei umbre de sentimentalitate pentru împlinirea poruncii Domnului (a se vedea, prin analogie, dreptatea lui Avraam din episodul jertfei de pe muntele Moria). E pedepsitoare până la capăt (până când „a adus Dumnezeu vânt pe pământ și apele s-au potolit; izvoarele adâncului și jgheaburile cerului s-au închis și ploaia din cer a încetat” (*Facere* 8, 1-2). Potolindu-se, liniștindu-se din mânie, apa devine iarăși germinatoare de viață. „Așezarea curcubeului în nor” (*Facere* 9, 13-15), ca urmare a legământului dintre Dumnezeu și Noe, este pentru ființa creștină, mistic vorbind, prin tocmai retragerea ploii în cămarile ei, prilej de meditație evocatoare și liniștitoare. Potopul face parte din categoria prefigurărilor baptismale veterotestamentare privind omorârea păcatelor (căci „de nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va putea să intre întru împărăția lui Dumnezeu” – *Ioan* 3, 5).

Trecerea prin Marea Roșie este catalogată de marele scriitor Origen ca una dintre cele mai expresive prefigurări baptismale (*Facere* – cap. 14). El este printre primii scriitori creștini (după Sfântul Apostol Pavel: „Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri au fost cu toții sub nor și toți au trecut prin mare” – *1 Corinteni* 10, 1; întrucât se cerea „îmbrăcarea în omul cel nou” – *Ef* 4, 24) care face legătura simbolică dintre minunata trecere a iudeilor prin Marea Roșie și Botezul creștin, adăugându-i și un subtil înțeles catehetic. 16/ Apele Mării Roșii devin pentru iudeii urmăriți de trupele egiptene ape protectoare, salvatoare, în timp ce pentru următorii întruchipând demonii împotriviți Domnului aceleași ape devin înghițitoare, înecătoare, nimicitoare a tot răul spiritual.

În istorisirea îndulcirii apei din Mara (*Iesire* 15, 22-27) de către Moise, prin aruncarea în apa amară (mar = amar) a unui lemn arătat de Dumnezeu lui Moise, aflăm apa în ipostaza pregătitoare descoperirii semnului proniatoare prin deschiderea ochilor minții iudeilor. Apa era,

în condițiile rătăcirii poporului iudeu prin pustie, un adevărat instrument pedagogic folosit de Dumnezeu pentru trezirea iudeilor la noua realitate spirituală pe care o trăiau. Apa din Mara nu numai că s-a îndulcit prin intervenția lui Dumnezeu, ci, în funcție de împlinirea poruncilor divine de către fiii lui Iacob, ea își dezvăluie forța vindecătoare de boli sufletești și trupești (*Iesire* 15, 26).

Natura cârtoare și ispititoare a omului (*Facere* 7, 1-7) care, ca să folosim o sintagmă comună, învață greu și uită repede, pune iarăși la încercare răbdarea lui Dumnezeu la stânca Horebului, la locul numit Mara-și-Meriba (Cârteală și Ispitare), acolo unde, prin mijlocirea apei, Domnul le dovedește iudeilor prezența Sa învăluitoare și proniatoare.

Curățitoare și dezlegătoare de necurăție este apa vie (*Numeri* 19, 17), apa turnată peste cenușa de junincă roșie adusă jertfă afară din tabără, la loc curat.

Deschizătoare de drum în istorie și împlinitoare a promisiunilor Domnului este apa Iordanului (*Iosua* – cap 3 și 4), la trecerea iudeilor prin albia uscată, pasaj biblic interpretat de către unii dintre Părinții Bisericii (Origen, spre exemplu) ca prefigurare baptismală de prim plan. E cazul să ne amintim acum, sine ira et studio, de tentativa de negare a adevărului biblic prin tipărirea și răspândirea cărții polonezului Zenon Kosidowski, *Povestiri biblice*, de către autoritățile statului comunist român, în deceniul al șaptelea al secolului trecut, care, în viziune și manieră atee, explica evenimentul trecerii ca pe uscat a Iordanului de către triburile israelite prin faptul că totul s-ar fi produs într-unul din anii în care apele își încetează cursul și se retrag către izvoare, fapt ce se petrece o dată la șaptezeci și doi de ani distanță. Chiar dacă s-ar fi întâmplat așa, lucrurile nu suportă nici o modificare în realitatea lor spirituală.

Mistuitoare de jertfă, conlucrătoare și pilduitoare în sensul ascultării de poruncile Domnului, despărțitoare a adevărului de minciună e apa în ipostaza celor douăsprezece vedre de apă adunate prin turnarea repetată, de trei ori a câte patru vedre de apă (posibilă prefigurare ascunsă a turnării apei în numele Persoanelor Sfinte Treimi invocate într-o singură Ființă) din episodul biblic relatat în *3 Regi* 18, 34-39, în care focul Duhului Sfânt împlinește rugăciunea proorocului Ilie, mistuind totul. De aici, de la această relatare

L
dramatică, în care apa și focul devin împreună apărătoare și adevărtoare ale credinței celei revelate de Dumnezeu, se poate pleca oricând într-o mai adâncă tâlcuire a funcțiilor sfințitoare – de plan secund, însă funcții și ele prin obligativitatea realei prezențe materiale, pe care le au elementele primordiale ale creației lumii văzute în perspectiva ființării noastre.

Arătătoare și descoperitoare de lucruri ascunse ori pierdute este apa în relatarea din 4 Regi 6, 1-8 – în context ființial de excepție, cu revărsare de har (dublu har) și chemare specială, când proorocul Elisei ridică de pe fundul albiei Iordanului, cu ajutorul unui așchii de lemn aruncate în apă, poporul pierdut de către unul dintre fiii proorocilor.

Funcția exemplificatoare, limpezitoare de sensuri și edificatoare de discurs ancorat în real, cuprinzătoare de analogii și metafore vizavi de însușirile biotice ale apei, o aflăm și din cartea lui Iov 8, 11-13 („Au papura se prinde-n pământul fără apă? / au trestia se-nalță de n-are umezeală? / Dar iarba fără apă, nu se usucă oare / chiar stând pe rădăcină-nainte de-a fi tunsă? / Așa-i sfârșitul celor ce L-au uitat pe Domnul / și-așa se veștejește nădejdea-n cel păgân”).

Iarăși izvoditoare de metaforă e apa în *Psalmii* lui David („În ce chip tânjește cerbul după izvoarele apelor,/ așa tânjește sufletul meu după tine, Dumnezeule” – *Psalmul* 41, 1, versete din care s-a inspirat Fericitul Augustin în celebra lui mărturisire: „Neliniștit este sufletul meu până se va odihni întru Tine, Doamne”). În *Psalmul* 103, 6-7 aflăm teme pentru însuși demersul de față („Adâncul ca o mantie-Ți este îmbrăcămintea, / peste munți vor sta ape; / de certarea Ta vor fugi, / de glasul tunetului Țău se vor înfricoșa”, pentru ca mai jos, la versetul 24, să dăm peste coagularea uimirii în verb: „Cât de mărite sunt lucrurile Tale, Doamne, / toate întru înțelepciune le-ai făcut”; iar mai departe, la versetul 25, aflăm cum este marea în viziunea Psalmistului: „Marea aceasta este mare și largă; / acolo-n ea se află târătoare nenumărate, / vietăți mici și mari / acolo pe ea străbat corăbii; / acolo-i balaurul acesta pe care l-ai zidit să-Ți faci din el o joacă”. Așadar, apa mării e încăpătoare, o minunată scaldătoare pentru viețuitoarele marine, prilejuitoare de amuzament pentru îngerii Domnului – întrucât în ea se joacă Leviatanul.

Apa din *Ecclesiastul* lui Solomon (Ecc 1, 7) este păstrătoare și revelatoare de principii. Iată prima teză despre circuitului apei în natură: „Fluviile toate curg în mare / și marea nu se umple; fluvii se-ntorc de unde-au izvorât, / ca de acolo să purceadă iarăși”.

Ar mai fi de amintit pentru frumusețea în sine a versetelor și pentru deschiderea ontică oferită interpretării, atitudinea adumbritoare, retractilă și admiratoare a apei în raport cu nemăsurata forță a iubirii dumnezeiești și creștinești redată în *Cântarea Cântărilor* 8, 7 – întrucât există aici o deschidere poetic-filosofică aparte: întrucât poate fi vorba aici nu numai de metaforă și de hiperbolă referitoare la forța și mărimea apelor, ci și de posibilitatea implicării lor sentimentale: „Apele mari iubirea n-o pot stinge, / nici râurile vor putea s-o-nece”.

Ar mai fi de amintit episodul fugii proorocului Iona cu corabia de la Iope la Tarsis – episod care, dincolo de prefigurările privind moartea și învierea Mântuitorului și unele analogii legate de Botezul creștin, tocmai pentru că e legat de forța copleșitoare și pilduitoare a mării, amintește de alte două episoade reale istorice și identice alegoric în privința naufragiului. E vorba despre cele petrecute cu Sfântul Apostol Pavel pe mare: naufragiul de lângă insula Malta (*Faptele Apostolilor* cap. 27), episod cunoscut de noi toți, și cele petrecute cu Sfântul Grigorie de Nazianz, întâmplare mai puțin cunoscută. Să vedem evocarea Sf. Grigorie de Nazianz din poemul său intitulat *Peri ton kath eauton/ De rebus suis/ Despre cele ale sale*: „N-am pățimit însă până acum o asemenea durere, nici măcar atunci când, zdruncinat de vânturi furioase, străbăteam marea de la Farul din Alexandria spre Ahaia pe când răsărea constelația Taurului din iarnă, de care le e groază navigatorilor, și puțini dezleagă funiile și ancora. Douăzeci de zile și de nopți am zăcut eu la pupa navei chemând cu implorări pe Dumnezeu Cel din înălțime. Valurile spumegau asupra navei ridicându-se din loc în loc ca niște munți sau stânci, iar multe din ele cădeau înăuntru. Toate pânzele erau năprasnic bătute de vântul năvalnic care șuiera ascuțit printre funii. Văzduhul era negru de nori și strălucea de fulgere și răsuna din toate părțile de glasuri puternice. Atunci m-am predat pe mine însumi lui Dumnezeu și am scăpat de marea sălbatică domolită de făgăduințe sacre. Nici atunci când tor